

DOI: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.42.21005>

УДК 111.1:1:62(045)

ТЕХНОСФЕРА ЯК ОНТОЛОГІЧНИЙ МОДУС КОНСТИТУЮВАННЯ РЕАЛЬНОСТІ**Ганна Клешня**

Державний університет «Київський авіаційний інститут»

e-mail: kleshnya.hanna@npp.kai.edu.ua;<https://orcid.org/0000-0001-6989-6392>

Анотація. Здійснено філософський аналіз техносфери як історично сформованого модусу конституювання реальності. На основі феноменологічного, герменевтичного та соціально-онтологічного підходів обґрунтовано її статус не лише як сукупності технічних артефактів та інфраструктур, а і як способу буттєвої організації сучасності, що визначає структуру явлення суцього, просторово-часові трансформації та характер соціальної взаємодії. Доведено, що техносфера виконує структуроутворювальну функцію у формуванні досвіду, соціальних інституцій та когнітивних моделей сучасної людини. Показано, що її онтологічна легітимність залежить від узгодженості з екосистемними межами, збереженням антропологічної цілісності, дотриманням екологічного імперативу і принципу відповідальності.

Ключові слова: техносфера, онтологія техносфери, конституювання реальності, філософія техніки, екологічний імператив, антропологічна безпека, цифрова епоха.

Вступ

Стрімка техногенна трансформація сучасного світу зумовлює необхідність перегляду класичних онтологічних уявлень про співвідношення людини, природи й техніки. Якщо в межах модерної раціональності техніка осмислювалася переважно як інструмент опосередкування діяльності та засіб підпорядкування природних процесів, то в умовах цифровізації, алгоритмізації соціальних практик і глобальної інфраструктурної взаємозалежності вона набуває статусу елемента, що структурує буття. Техносфера постає не лише сукупністю артефактів або систем виробництва, а цілісним структурним виміром реальності, що визначає способи досвіду, темпоральність, просторовість і комунікативні режими сучасності.

У цьому контексті актуалізується проблема онтологічного статусу техносфери, що зумовлює появу низки запитань: чи є вона зовнішнім щодо буття феноменом? чи виступає специфічним модусом його конституювання? Переорієнтація аналітичної оптики з інструментального на онтологічний рівень дає змогу розкрити, як техносфера не лише репрезентує реальність, а й структурно формує її вимір. Звернення до категорії конституювання, розробленої у феноменологічній традиції (зокрема у працях Е. Гусерля), дає підстави осмислити техносферу як умову можливості сучасного досвіду та соціальної практики.

Отже, дослідження техносфери як онтологічного модусу конституювання реальності є теоретично виправданим для адекватного розуміння структури буття в умовах техногенної цивілізації.

Мета та завдання дослідження

Мета статті – філософський аналіз техносфери як специфічного модусу конституювання реальності, що визначає структурні умови сучасного досвіду, практики та соціальної взаємодії. Дослідження спрямоване на подолання інструменталістського розуміння техніки та обґрунтування її статусу як буттєвої форми, інтегрованої в процеси смислотворення і соціальної організації.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань: по-перше, уточнити категоріальний зміст понять «техносфера», «модус» і «конституювання реальності» в онтологічному контексті; по-друге, проаналізувати феномен

техносфери як середовища, що структурує простір, час та комунікативні практики; по-третє, виявити механізми переходу від технічної медіації до онтологічного формоутворення; по-четверте, обґрунтувати концепцію техносфери як структуроутворюючого чинника сучасної соціальної реальності.

Методологія дослідження

З огляду на теоретичний характер дослідження та його онтологічну спрямованість, доцільно застосувати багаторівневу методологічну модель, яка поєднує феноменологічний, герменевтичний та соціально-онтологічний підходи.

Базовим у дослідженні виступає феноменологічний аналіз (у традиції Е. Гусерля), що дає можливість розглядати техносферу не як сукупність речей, а як горизонт смислового конституювання досвіду. Через процедуру редукації та аналіз інтенціональних структур досліджується, як технічні медіації впливають на формування предметності, просторо-во-часових координат і практичної орієнтації суб'єкта.

Застосування герменевтичної методології (зокрема концепції історичності розуміння Г.-Г. Гадамера) надало можливість інтерпретувати техносферу як історично зумовлений смисловий контекст, у межах якого здійснюється конституювання реальності. Це допомогло уникнути технологічного детермінізму та звернути увагу на культурно-символічні виміри технічного середовища.

У площині соціальної онтології техносфера розглядається як структуроутворювальний чинник соціальної реальності – інституцій, норм, комунікативних режимів. Тут застосовується категоріальний аналіз взаємозв'язку «артефакт – практика – структура», що дає змогу виявити механізми переходу технічного в буттєве.

Для цілісної концептуалізації техносфери використовується системний аналіз, який допомагає розглядати її як відкриту, динамічну систему, інтегровану в ширший онтологічний порядок.

Об'єднувальним методологічним принципом у цьому дослідженні виступає антиінструменталізм: техносфера не редукується до засобу діяльності, а аналізується як модус буттєвості, що співконститує реальність.

Результати дослідження

Онтологічна інтерпретація техносфери передбачає відмову від її редукції до сукупності технічних артефактів або інфраструктур та потребує розгляду як історично сформованого способу буттєвості. У сучасному науковому дискурсі поняття «техносфера» здебільшого використовується в екологічному, географічному чи інженерному значенні – як частина планетарної оболонки, трансформованої людською діяльністю. Проте в межах онтологічного аналізу цього недостатньо, оскільки техносфера не лише заповнює простір об'єктами, а змінює сам спосіб присутності людини у світі та структуру явлення сущого. Вона постає не як зовнішнє доповнення до природи або культури, а як специфічний спосіб організації реальності, у якому технічне стає внутрішнім моментом буття.

Звернення до категорії «модус» дозволяє уточнити цей статус. У класичній метафізиці модус означає спосіб існування субстанції, тобто форму її конкретного вияву. У сучасній онтологічній проблематиці модус може бути осмислений як історично детермінований спосіб здійснення буття, в якому визначаються межі можливого, способи відкритості світу та форми взаємодії з ним. Визначення техносфери як онтологічного модусу означає, що вона не є похідним рівнем соціального чи матеріального буття, а виступає формою, через яку реальність набуває структурованості та визначеності. У цьому сенсі техносфера задає умови, за яких суще постає як доступне, вимірюване, обчислюване та кероване.

Феноменологічна традиція розкрила проблему конституювання реальності як процесу надання смислу в інтенціональних актах свідомості (Husserl 1983). Проте у сучасних умовах цей процес не може бути зведений виключно до суб'єктивності. Історично сформовані матеріальні та інституційні структури беруть участь у формуванні досвіду не меншою мірою, ніж свідомість. У цьому контексті техносфера може бути осмислена як структурна умова конституювання світу досвіду, оскільки вона визначає форми доступу до інформації, способи організації простору та ритми соціальної взаємодії. Відтак конституювання реальності відбувається не лише в межах свідомості, а й у межах об'єктивованих технічних структур, що історично склалися.

У цьому зв'язку показовою є позиція М. Гайдеггера, який розглядає техніку як спосіб розкриття буття (Heidegger 1977). Ідеться не про інструментальне використання засобів, а про специфічний історичний режим відкритості, у якому світ постає як «наявний запас», придатний до впорядкування та використання. Якщо розглядати техносферу як розширену та інституціоналізовану форму такого режиму, то вона виявляється середовищем, у межах якого визначається спосіб явлення сущого. Суще в техносфері не просто існує, а існує в координатах технічної впорядкованості, раціоналізації та функціональної визначеності.

Онтологічний статус техносфери виявляється також у трансформації простору і часу. Простір у межах техносфери не є нейтральною протяжністю;

він організовується через мережеві, транспортні, інформаційні та архітектурні структури, що визначають способи пересування, комунікації та взаємодії. Технічна організація простору формує нові масштаби присутності – від локального до глобального – і тим самим змінює спосіб буття соціальних спільнот. Час, своєю чергою, набуває рис пришвидшення та планованості. Х. Арендт звертала увагу на зміну співвідношення праці, виробництва та дії в умовах модерності (Arendt 1998); у техносфері ця зміна поглиблюється, оскільки ритми життя дедалі більше визначаються технічними процесами. У цьому контексті П. Віріліо показав, що пришвидшення стає структурною характеристикою сучасності (Virilio 1997). У цьому сенсі техносфера не просто впливає на темп життя, а встановлює специфічний темпоральний порядок, у межах якого майбутнє постає як об'єкт прогнозування, а теперішнє – як момент оперативного реагування.

Соціальна реальність також зазнає структурної перебудови. П. Бергер та Т. Лукман довели, що суспільство є результатом процесів об'єктивації та інституціоналізації (Berger and Luckmann 1966). У техносферному вимірі ці процеси набувають технічної форми: інституції дедалі більше спираються на інформаційні системи, алгоритмічні процедури та цифрові платформи. М. Кастельс описав становлення мережевого суспільства як нової соціальної морфології (Castells 2000). Відтак техносфера постає не лише як інструмент соціальної взаємодії, а як інфраструктурна основа її здійснення, через яку визначаються правила доступу, комунікації та координації дій. Реальність у цьому випадку конститується як мережево впорядкована структура.

Додаткове прояснення онтологічного статусу техносфери дає постфеноменологічна традиція, яка аналізує вплив технічних об'єктів на досвід. Д. Іхде (Ihde 1990) показав, що технології змінюють структуру сприйняття, формуючи нові горизонти бачення і дії. Нідерландський філософ П.-П. Вербек (Verbeek 2011) розвинув цю позицію, доводячи, що технічні об'єкти беруть участь у формуванні практичних і моральних рішень. Це означає, що техносфера не є нейтральним фоном діяльності; вона залучена до процесу формування смислів і норм. Отже, технічне перестає бути зовнішнім щодо людського і входить до самої структури досвіду.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що техносфера функціонує як онтологічний модус конституювання реальності в кількох взаємопов'язаних вимірах. По-перше, вона визначає спосіб явлення сущого як впорядкованого та операціоналізованого. По-друге, вона структурно трансформує просторово-часові координати буття. По-третє, вона виступає інфраструктурною основою соціальної організації. По-четверте, вона бере участь у формуванні досвіду та нормативних орієнтирів. У своїй сукупності ці характеристики дають змогу розглядати техносферу не як зовнішню сферу технічних засобів, а як історично сформований спосіб буття, через який здійснюється структурне формування сучасної реальності.

Обговорення

Отримані результати, у яких техносфера інтерпретується як онтологічний модус конституювання реальності, потребують розмежування двох рівнів аналізу: описового та критичного. Вище зазначалося, що техносфера виконує структуруювальну функцію щодо простору, часу, соціальності та досвіду. Вона визначає спосіб явлення сущого, трансформує темпоральність і просторовість, а також виступає інфраструктурною умовою соціальної інтеграції. Натомість у межах обговорення необхідно з'ясувати, якою мірою така інтерпретація є філософськи виправданою, які її межі, ризики редуціонізму та які альтернативні або коригувальні позиції пропонує сучасний дискурс.

Класична філософія техніки, зокрема у працях М. Гайдеггера (Heidegger 1977), окреслила фундаментальну проблему: техніка не є лише інструментом, а способом розкриття буття, що має власну історичну долю. Небезпека полягає не у фізичному знищенні природи, а у трансформації способу відкритості істини, коли суще редукується до «наявного резерву» (Bestand). У межах запропонованої інтерпретації техносфери як онтологічного модусу ця теза набуває розширеного значення: техносфера інституціоналізує такий режим відкритості, що перетворює його на універсальну структуру організації реальності. Критичне питання тут полягає в тому, чи не веде така універсалізація до прихованого онтологічного детермінізму, в якому всі виміри буття тлумачаться кризь технічну оптику?

Розвиток постфеноменології у працях американського філософа Д. Іхде (Ihde 1990) та нідерландського філософа П.-П. Вербека (Verbeek 2011) частково нівелює цей ризик, оскільки показує, що технології не заміщують людську інтенційність, а модифікують її. Технічні об'єкти залучені до структури досвіду, але не скасовують його суб'єктного виміру. Водночас Акторно-мережева теорія, розвинена Б. Латуром (Latour 2017), радикалізує цю позицію, надаючи технічним артефактам статус актантів. З одного боку, це допомагає подолати антропоцентризм і точніше описати складні мережі взаємодії. З іншого – виникає питання про межі розширення поняття агентності: чи не розмивається за таких умов специфіка людської відповідальності?

Це питання безпосередньо пов'язане з екологічною проблематикою. Якщо техносфера розглядається як онтологічний модус, вона не може бути нейтральною щодо меж біосфери. У цьому аспекті важливо звернутися до позиції німецького філософа Г. Йонаса (Jonas 1984), який формулює принцип відповідальності як новий імператив техногенної цивілізації. Його аргументація переводить дискусію з площини опису сутності техніки у площину нормативної онтології: саме можливість майбутнього життя стає критерієм легітимності технологічного розвитку. У межах запропонованої концепції це означає, що онтологічний модус техносфери повинен оцінюватися не лише за здатністю структурувати реальність, а й за здатністю зберігати умови її відтворення.

Ця лінія міркувань знаходить продовження у нашій публікації «Екологічний імператив як фактор антропологічної безпеки сучасного суспільства» (Клешня 2020), де екологічний імператив розглядається не як зовнішнє обмеження розвитку, а як умова збереження антропологічної цілісності. У такому контексті техносфера постає як простір напруги між інженерною експансією та онтологічними межами людського існування. Антропологічна безпека тут набуває статусу категорії, що поєднує онтологію та етику: технічна раціональність має бути вписана у ширший горизонт відповідальності за людське буття як таке.

У праці «Суспільство у системі «людина – суспільство – природа»» (Клешня 2022) ця ідея набуває системного виміру. В ній взаємозв'язок людини, соціуму та природи розглядається як інтегральна структура, у якій техносфера не може бути автономною від екосистемних та культурних обмежень. Це корелює з позицією У. Бека, який у своїй концепції «суспільства ризику» (Beck 1992), наголошує, що сучасні технології продукують глобальні ризики, які підривають самі підвалини соціальної стабільності. Техносфера у такий спосіб створює не лише нові можливості, а й новий тип онтологічної вразливості.

Поглиблення філософської складової потребує звернення до постгуманістичних концепцій. Американські філософині Р. Брайдотті (Braidotti 2013) та Д. Гаравей (Haraway 2016) пропонують осмислювати суб'єкта як гібридну істоту, вплетену в мережі технічного та біологічного. З цієї перспективи техносфера не є «зовнішнім» середовищем, а частиною процесу становлення суб'єктності. Проте така позиція може бути піддана критиці з огляду на ризик релятивізації меж між живим і штучним. Якщо будь-яка гібридизація визнається онтологічно нейтральною, постає проблема збереження ціннісних орієнтирів, акцентують авторки.

Українська філософська традиція пропонує власні корективи до цієї дискусії. С. Кримський (Кримський 2003) наголошував на духовному вимірі екологічної проблеми, вказуючи, що втрата «дому буття» є не лише екологічною, а й антропологічною катастрофою. А. Єрмоленко (Єрмоленко 2010) розвиває ідею комунікативної відповідальності, де природа постає як партнер у моральному діалозі. У цьому контексті техносфера має бути переосмислена не як автономна система, а як складова ширшої онтологічної взаємодії, що передбачає моральні межі.

Важливим є також врахування сучасних досліджень у межах українського академічного простору, де аналізуються проблеми цифровізації, сталого розвитку та трансформації соціальної суб'єктності. У працях вітчизняних дослідників, зокрема Л. Дротянко (Дротянко 2024), І. Скиби, С. Орденнова, Н. Ченбай (Скиба, Орденнов і Ченбай, 2019) техносфера дедалі частіше осмислюється як чинник зміни культурної ідентичності, інформаційної безпеки та екологічної стабільності. Отже, запропонована онтологічна інтерпретація знаходить емпіричне підтвердження у міждисциплінарних дослідженнях, але водночас потребує постійної критичної рефлексії.

Окремої уваги заслуговує проблема автономії технічних систем. Зокрема, британсько-італійський філософ Л. Флоріді (Floridi 2019) підкреслює, що інформаційне середовище створює нову «інфосферу», у якій межі між онлайнним та офлайнним стираються. Своєю чергою, Л. Віннер (Winner 1986) застерігає від ілюзії нейтральності технологічних рішень, оскільки вони завжди інкорпорує певні політичні та соціальні інтереси. У межах цієї дискусії техносфера постає як середовище, де влада набуває алгоритмічних форм, а нормативність часто приховується за процедурною раціональністю.

Отже, критичний аналіз підтверджує продуктивність інтерпретації техносфери як онтологічного модусу, але водночас виявляє її обмеження. По-перше, існує ризик техноцентричного редукціонізму, який потребує корекції через інтеграцію етичного та екологічного вимірів. По-друге, необхідно зберігати розрізнення між структурною роллю техносфери та людською відповідальністю, щоб уникнути розмивання суб'єктності. По-третє, онтологічна інтерпретація повинна враховувати екосистемні межі як невід'ємну умову легітимності технічного розвитку.

Водночас для поглиблення інтерпретації техносфери як онтологічного модусу доцільно врахувати сучасні дослідження цифрової інфраструктурності, алгоритмічної влади та космотехніки, які безпосередньо конкретизують трансформації реальності у 2020-х роках. Так, Б. Браттон у роботі «Помста реального: політика для постпандемічного світу» (Bratton 2021) описує планетарну обчислювальну архітектуру як багатшарову систему – від хмарних інфраструктур до користувацьких інтерфейсів, – що не просто обслуговує політичні та економічні процеси, а формує нову геоонтологію простору. У цій перспективі техносфера постає як стратифікована система технічних шарів, які визначають способи видимості, керованості та суверенності. Така концептуалізація підсилює тезу про інфраструктурний характер техносфери, але водночас вказує на її глибoku політичну вмонтованість.

Критичний вимір цієї проблематики розкрито у книзі Ш. Зубофф «Епоха капіталізму спостереження: боротьба за майбутнє людини на новому кордоні влади» (Zuboff 2019), де авторка показує, що алгоритмічні платформи функціонують як механізми поведінкового прогнозування та модифікації, формуючи специфічний режим «інструменталізації» досвіду. Якщо у класичному технічному модерні техніку організувала матеріальне виробництво, то в умовах цифрового капіталізму техносфера організує саме поле інтенційності. Це означає, що онтологічна функція техносфери полягає не лише у структуризації середовища, а й у трансформації горизонту можливого вибору. У цьому контексті слушно згадати працю Дж. Данахера «Автоматизація та утопія: процвітання людства у світі без роботи» (Danaher 2019), у якій автор наголошує на феномені функціональної автономії автоматизованих систем, що приймають рішення без безпосереднього людського втручання. Проте така автономія не є метафізичною: вона залишається похідною від

людських програмувальних та інституційних рішень. Отже, техносфера може набувати операційної самодостатності, але не онтологічної незалежності.

Додатковий вимір відкриває концепція космотехніки запропонована Ю. Хуей (Hui 2021), яка підважує універсалістське розуміння технологічного розвитку. Автор доводить, що кожна культура формує власну технічну раціональність, вписану у специфічну космологію. У цьому сенсі техносфера не є однорідною глобальною структурою, а множинною конфігурацією технічних світів. Такий підхід дозволяє уникнути техноцентричного монізму й розглядати техносферу як історично та культурно варіативний спосіб буття. Водночас це ставить питання про можливість альтернативних моделей техносферного розвитку, узгоджених із різними цивілізаційними традиціями.

Етичний вимір сучасної техносфери системно аналізує бельгійський філософ технологій М. Кокельберг (Coeckelbergh 2020), який досліджуючи етику штучного інтелекту розглядає його як середовище нових форм моральної відповідальності. На думку автора, технічні системи не просто виконують функції, а стають учасниками моральних конфігурацій, у яких відповідальність розподіляється між людьми, алгоритмами й інституціями. Це корелює з поставленим нами завданням про необхідність поєднання онтологічного аналізу з нормативним виміром. Якщо техносфера є модусом конституювання реальності, то вона одночасно є простором конституювання відповідальності.

Нарешті, у праці «Бруталізм: матеріалістичне та постколоніальне дослідження планетарного руйнування», автора А. Мбембе (Mbembe 2023) сучасна техногенна цивілізація описується як форма планетарної екстрактивності, що поглиблює асиметрії доступу до ресурсів і загрожує екологічній рівновазі. Цей підхід розширює екологічну аргументацію, показуючи, що техносфера функціонує не лише як онтологічний горизонт досвіду, а як матеріальна система перерозподілу енергії та ресурсів у глобальному масштабі. Відтак онтологічний статус техносфери повинен оцінюватися з огляду на її вплив на біосферні процеси.

Отже, дослідження останніх років дають змогу конкретизувати запропоновану концепцію техносфери як онтологічного модусу. Вони підтверджують її інфраструктурну, алгоритмічну, культурно-варіативну та етично-навантажену природу, водночас виявляючи нові зони напруження – між автономією та відповідальністю, глобальністю та множинністю, раціоналізацією та екологічними межами.

У підсумку можна додати, що техносфера як онтологічний модус конституювання реальності є концептуально переконливою моделлю опису сучасності. Проте її філософська валідність залежить від здатності поєднати дескриптивний аналіз структур буття з нормативною рефлексією щодо меж і відповідальності. Саме в цьому поєднанні – між онтологією, антропологією та етикою – окреслюється

подальша перспектива дослідження техносфери як онтологічного модусу конститування реальності.

Висновки

Здійснено онтологічну інтерпретацію техносфери як історично сформованого модусу конститування реальності. На відміну від редуціоністських підходів, у яких техносфера розглядається як сукупність технічних артефактів або інфраструктурних систем, в роботі обґрунтовується її статус як способу буттєвої організації сучасності. Показано, що техносфера визначає не лише інструментальні параметри діяльності, а й структуру явлення сущого, трансформацію просторово-часових координат, характер соціальної інтеграції та модальності досвіду.

У межах результативного аналізу доведено, що техносфера функціонує як структурна умова впорядкування реальності: вона операціоналізує суще, надає йому вимірюваності, керованості та функціональної визначеності; формує мережеву морфологію соціальності; трансформує режим відкритості буття у напрямі технічної раціоналізації; включається у процес формування досвіду та смислу.

Критичне обговорення засвідчило, що інтерпретація техносфери як онтологічного модусу потребує доповнення етичним та екологічним вимірами. Техносфера може бути концептуально легітимною лише за умови врахування регенеративних можливостей біосфери та збереження людської суб'єктності.

Наукова новизна дослідження полягає у послідовному обґрунтуванні техносфери як онтологічного модусу, що інтегрує феноменологічний, соціально-конструктивістський та етико-екологічний підходи в єдину концептуальну модель. Запропонована інтерпретація дає змогу подолати дуалізм «природа – техніка» та «людина – артефакт», водночас зберігаючи принципове розрізнення між структурною роллю технічного та нормативною відповідальністю людського.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з конкретизацією онтологічного статусу цифрових середовищ як підсистем техносфери, аналізом алгоритмічних форм влади та їх впливу на антропологічну ідентичність, а також з розробленням нормативної моделі узгодження технічного розвитку з екосистемними обмеженнями. Такий напрям допоможе поглибити філософське осмислення техносфери як визначального способу буття сучасності та водночас зберегти критичну чутливість до її меж і ризиків.

Список літератури

1. Дротянко Л. Г. Унікальність людського буття у сучасних соціальних комунікаціях. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія.* 2024. № 1 (39). С. 5–10. DOI: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.39.18424>.
2. Ермоленко А. М. Соціальна етика та екологія. Київ : Лібра, 2010. 312 с.
3. Клешня Г. М. Екологічний імператив як фактор антропологічної безпеки сучасного суспільства. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія.* 2020. № 1 (31). С. 57–63. DOI: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.31.14827>.

4. Клешня Г. М. Суспільство у системі «Людина – суспільство – природа». *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія.* 2022. № 1(35). С. 35–43. DOI: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.35.16535>.

5. Кримський С. Б. Принципи духовності XXI століття. Київ : Стилюс, 2003. 256 с.

6. Скиба І. П., Орденів С. С., Ченбай Н. А. Феномен інформаційно-комунікаційних технологій. *Філософські обрії.* 2019. № 42. С. 62–67. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-1443.2019.42.202338>.

7. Arendt H. *The Human Condition.* Chicago : University of Chicago Press, 1998. 370 p.

8. Beck U. *Risk Society: Towards a New Modernity.* London : Sage Publications, 1992. 260 p.

9. Berger P. L., Luckmann T. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge.* New York : Anchor Books, 1966. 249 p.

10. Bratton B. *The Revenge of the Real: Politics for a Post-Pandemic World.* London : Verso, 2021. 176 p.

11. Braidotti R. *The Posthuman.* Cambridge : Polity Press, 2013. 240 p.

12. Castells M. *The Rise of the Network Society.* Oxford : Blackwell Publishers, 2000. 594 p.

13. Coeckelbergh M. *AI Ethics.* Cambridge, MA : MIT Press, 2020. 248 p.

14. Danaher J. *Automation and Utopia: Human Flourishing in a World without Work.* Cambridge, MA : Harvard University Press, 2019. 312 p.

15. Floridi L. *The Logic of Information: A Theory of Philosophy as Conceptual Design.* Oxford : Oxford University Press, 2019. 296 p. DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198833635.001.0001>.

16. Gallagher S., Zahavi D. *The Phenomenological Mind.* London : Routledge, 2018. 296 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315441603>.

17. Haraway D. J. *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene.* Durham : Duke University Press, 2016. 312 p. DOI: <https://doi.org/10.1215/9780822373780>.

18. Heidegger M. *The Question Concerning Technology. The Question Concerning Technology and Other Essays.* New York : Harper and Row, 1977. P. 3–35.

19. Hui Y. *Art and Cosmotronics.* Minneapolis : University of Minnesota Press, 2021. 312 p.

20. Husserl E. *Ideas Pertaining to a Pure Phenomenology and to a Phenomenological Philosophy. First Book.* The Hague : Martinus Nijhoff, 1983. 382 p.

21. Ihde D. *Technology and the Lifeworld: From Garden to Earth.* Indiana University Press, 1990. 225 p.

22. Jonas H. *The Imperative of Responsibility: In Search of an Ethics for the Technological Age.* Chicago : University of Chicago Press, 1984. 255 p.

23. Latour B. *Facing Gaia: Eight Lectures on the New Climatic Regime.* Cambridge : Polity Press, 2017. 300 p.

24. Latour B. *Where Am I? Lessons from the Lockdown.* Cambridge : Polity Press, 2021. 120 p.

25. Mbembe A. *Brutalism.* Durham : Duke University Press, 2023. 200 p.

26. Verbeek P.-P. *Moralizing Technology: Understanding and Designing the Morality of Things.* Chicago : University of Chicago Press, 2011. 184 p.

27. Virilio P. *Open Sky.* London : Verso, 1997. 160 p.

28. Winner L. *The Whale and the Reactor: A Search for Limits in an Age of High Technology.* Chicago : University of Chicago Press, 1986. 224 p.

29. Zuboff S. *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power.* London : Profile Books, 2019. 704 p.

References

1. Drotianko, Liubov. 2024. "Unikalnist liudskoho buttia u suchasnykh sotsialnykh komunikatsiiah." [The Uniqueness of Human Existence in Contemporary Social Communications]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiynoho universytetu. Seriya: Filozofia. Kulturologiia* [Proceedings of the National Aviation University.

- Series: Philosophy. Culturology] 1 (39): 5–10. <https://doi.org/10.18372/2412-2157.39.18424>.
2. Yermolenko, Anatolii M. 2010. *Sotsialna etyka ta ekolohiia* [Social Ethics and Ecology]. Kyiv: Libra.
 3. Kleshchnia, Hanna. 2020. "Ekolohichniy imperatyv yak faktor antropolohichnoi bezpeky suchasnoho suspilstva." [Ecological Imperative as a Factor of Anthropological Security of Modern Society]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Kulturolohiia* [Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Culturology] 1 (31): 57–63. <https://doi.org/10.18372/2412-2157.31.14827>.
 4. Kleshchnia, Hanna. 2022. "Suspilstvo u systemi 'Liudyna – suspilstvo – pryroda'." [Society in the System "Human – Society – Nature"]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Kulturolohiia* [Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Culturology] 1 (35): 35–43. <https://doi.org/10.18372/2412-2157.35.16535>.
 5. Krymskyi, Serhii B. 2003. *Pryntsypy dukhovnosti XXI stolittia* [Principles of Spirituality of the 21st Century]. Kyiv: Stylos.
 6. Skyba, Ivan, Serhii Ordenov, and Natalia Chenbai. 2019. "Fenomen informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii." [The Phenomenon of Information and Communication Technologies]. *Filosofski obrrii* [Philosophical Horizons] 42: 62–67. <https://doi.org/10.33989/2075-1443.2019.42.202338>.
 7. Arendt, Hannah. 1998. *The Human Condition*. Chicago: University of Chicago Press.
 8. Beck, Ulrich. 1992. *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage Publications.
 9. Berger, Peter, and Thomas Luckmann. 1966. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Anchor Books.
 10. Bratton, Benjamin. 2021. *The Revenge of the Real: Politics for a Post-Pandemic World*. London: Verso.
 11. Braidotti, Rosi. 2013. *The Posthuman*. Cambridge: Polity Press.
 12. Castells, Manuel. 2000. *The Rise of the Network Society*. Oxford: Blackwell Publishers.
 13. Coeckelbergh, Mark. 2020. *AI Ethics*. Cambridge, MA: MIT Press.
 14. Danaher, John. 2019. *Automation and Utopia: Human Flourishing in a World without Work*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
 15. Floridi, Luciano. 2019. *The Logic of Information: A Theory of Philosophy as Conceptual Design*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198833635.001.0001>.
 16. Gallagher, Shaun, and Dan Zahavi. 2018. *The Phenomenological Mind*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315441603>.
 17. Haraway, Donna J. 2016. *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene*. Durham: Duke University Press. <https://doi.org/10.1215/9780822373780>.
 18. Heidegger, Martin. 1977. "The Question Concerning Technology." In *The Question Concerning Technology and Other Essays*, 3–35. New York: Harper and Row.
 19. Hui, Yuk. 2021. *Art and Cosmotechnics*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
 20. Husserl, Edmund. 1983. *Ideas Pertaining to a Pure Phenomenology and to a Phenomenological Philosophy. First Book*. The Hague: Martinus Nijhoff.
 21. Ihde, Don. 1990. *Technology and the Lifeworld: From Garden to Earth*. Bloomington: Indiana University Press.
 22. Jonas, Hans. 1984. *The Imperative of Responsibility: In Search of an Ethics for the Technological Age*. Chicago: University of Chicago Press.
 23. Latour, Bruno. 2017. *Facing Gaia: Eight Lectures on the New Climatic Regime*. Cambridge: Polity Press.
 24. Latour, Bruno. 2021. *Where Am I? Lessons from the Lockdown*. Cambridge: Polity Press.
 25. Mbembe, Achille. 2023. *Brutalism*. Durham: Duke University Press.
 26. Verbeek, Peter-Paul. 2011. *Moralizing Technology: Understanding and Designing the Morality of Things*. Chicago: University of Chicago Press.
 27. Virilio, Paul. 1997. *Open Sky*. London: Verso.
 28. Winner, Langdon. 1986. *The Whale and the Reactor: A Search for Limits in an Age of High Technology*. Chicago: University of Chicago Press.
 29. Zuboff, Shoshana. 2019. *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. London: Profile Books.

Дата першого надходження: 03.02.2026.

Дата прийняття до друку: 25.02.2026.

Дата публікації: 21.03.2026.

Hanna Kleshnia

TECHNOSPHERE AS AN ONTOLOGICAL MODE OF THE CONSTITUTION OF REALITY

Introduction. The article presents a philosophical and ontological analysis of the technosphere as a historically constituted mode of reality formation. The status of the technosphere is substantiated not as a mere aggregate of technical artifacts or infrastructural systems, but as a mode of ontological organization of modernity that determines the structure of the manifestation of beings, the transformation of spatial and temporal coordinates, and the character of social interaction. **The aim and tasks.** The study aims to analyze the technosphere as a specific mode of the constitution of reality and to justify its status as a structuring condition of contemporary experience, practice, and social interaction. **Research methods.** The methodological framework of the study is grounded in phenomenological, hermeneutic, and social-constructivist approaches, as well as in key concepts of the philosophy of technology and environmental ethics. **Research results.** It is demonstrated that the technosphere performs a structuring function in shaping experience, social institutions, and the cognitive models of contemporary human beings. It emerges not merely as an infrastructural environment, but as an ontological horizon within which reality acquires an operationalized, measurable, and manageable character. **Discussion.** The interpretation of the technosphere as an ontological mode makes it possible to overcome reductionist approaches that confine the technical to an instrumental dimension and to reveal its participation in processes of meaning-formation and normative ordering of being. **Conclusions.** Particular emphasis is placed on the necessity of integrating the ecological imperative and the principle of responsibility into the assessment of technospheric development. It is argued that the ontological legitimacy of the technosphere depends on its coherence with ecosystemic limits and the preservation of anthropological integrity.

Keywords: *technosphere, ontology of the technosphere, constitution of reality, philosophy of technology, ecological imperative, anthropological security, digital age.*